

ניגודים מאושרים: המסר הרלוונטי של בשר בחלב ושעטנז

אומרים ש'אנשים מתגרשים מאותן סיבות שהם התחתנו'. מחקרים מראים¹ שרוב בני האדם מחפשים להקים בית עם שותף בעל אופי הפוך מהם שישלים אותם. המהר"ל כותב (כדלקמן) כי יסוד תכונת האהבה היא הרצון להשלים את עצמי באמצעות אדם שהתברך בתכונות מנוגדות לשלי.

הבעיה היא, שהניגודיות הופכת בהמשך למעמסה ונטל. במסגרת המרוץ של החיים, אנו רוצים לפעול מהר כפי שאנו רגילים והניגודיות הופכת להיות איום. לכן אותם גורמים שהביאו אותנו להתחלה לרצות זה בזו – גורמים לנו בהמשך להרגיש חנוקים זה מזה.

חתן וכלה מאושרים נוהגים להצביע על הניגודים ביניהם כסיבת המשיכה ההדדית. 'הוא כזה מעשי, מאורגן ומסודר, לעומת האישיות הרוחנית והמרחפת שלי'. או 'הוא כזה מוחצן וחברותי לעומת האישיות המסוגרת והביישנית שלי'. אבל אחרי כמה שנים כשהחיים נכנסים למרוץ, זה נשמע אחרת: 'האישיות הפדנטית שלו סוגרת עלי ולא משאירה מרחב לעשות דברים בקצב שלי. החברתיות שלו הופכת את הבית לתחנת רכבת פעילה ולא משאירה פרטיות'.

אנחנו רוצים לחזור לנקודת ההתחלה ולהזכיר משפט חזק: "הקב"ה מזמן לאדם את מה שהוא צריך ולא את מה שרוצה". הניגודיות היא סוד הבנייה והצמיחה של החיים. היא זו שמוציאה אותנו מכבלי העצלות ומכריחה אותנו לפתוח את הראש. לכן עלינו להישאר **ניגודים נצחיים** שעושים כל אחד בדרכו ורק לנצל את ההפכיות כדי ללמוד ולהתעשר זה מזה.

הדרך האחרת של להחניק ולדכא זה את זה, עלולה להיות הרסנית. ראו העשרה בהערה².

כדי להבין זאת, אנו רוצים לחקור שתי שאלות מהותיות ביסוד איסורי הכלאיים: א. מה הבעיה בבישול בשר בחלב? איך אחד ועוד אחד נהיה אפס? הרי מדובר בשני מאכלים כשרים למהדרין, בריאים ומזינים שכל אחד בפני עצמו הוא מושלם ולמה הערבוב אוסר אותם?

ב. מצד שני, מול איסור בשר בחלב, עומד איסור דומה שההלכה בו שונה: אף שאסור לארוג צמר ופשתים מטעם שעטנז, אבל לצורך מצווה כמו ציצית ובגדי הכהונה מותר לקשור ביניהם. והשאלה היא מה בין זה לבשר בחלב? מדוע לא מתירים גם בישול בשר בחלב במקום מצווה?

הבה נפתח נקודה מרהיבה משיחות הרבי מליובאוויטש: עירוב צמר ופשתים ובשר בחלב מסמל את הרצון להתעלות מעל הניגודים ולייצר חיים פשוטים בעלי משמעות אחת. בישול בשר בחלב מסמל את **דיכוי הניגודים** וזה אסור לעולם. שעטנז, לעומתו, הוא רק **קירוב ההפכים** וכאשר מדובר במקום מצווה – היינו בחיים נטולי אגו ומוכנות ללמוד זה מזה – קירוב ההפכים הוא מבורך.

¹ המקור אצלי (מעדיף להימנע מציון מקורות לאתרים חדשניים).

² כמה תשלמו לנביא שיהיה מסוגל לצפות את סיכויי הנישואים שלכם? יש אדם כזה: ד"ר ג'ון מרדכי גוטמן הוא פסיכולוג ויועץ נישואים יהודי בארצות הברית שמחפש כבר ארבעים שנה את התכונה שמחברת בין אנשים או מפרידה ביניהם. ממרום ניסיונו הוא יכול להיפגש עם זוג לשיחה בת רבע שעה ולכתוב את מידת הסיכויים שלהם לחיות ביחד עוד שלוש שנים. מקורביו מספרים שהוא מפגין הצלחה ביותר מתשעים אחוז מהמקרים. השיטה פשוטה: הוא מעלה נושא לדיון ועוקב אחרי דרך ניהול הוויכוח. הוא שואל שאלות כמו מי יהיה זה שייצא מהעבודה מוקדם כדי להוציא את הילד מהגן? מי ינהל את הכספים בבית? ומי ייקח עבודה נוספת כדי לכסות את חוב המשכנתא? ושמ, בתוך ניהול הוויכוח נמצע כל העתיד. מספיק לעקוב איך כל אחד מתמודד עם דעה שונה כדי להבין האם הוא ניחן בתכונת ה'מסוגלות הזוגית' שהיא אבן היסוד של החיים המשותפים. במידה והוא שותק עד שהזולת מסיים, נותן כבוד לדעתו ואף שהוא חולק עליה לחלוטין – אפשר להעריך כי יש כאן אדם שהתברך בתכונת הזהב של האמפתיה ויכולת ההכרה בקיומו של זולת. במידה והשיחה מטפסת לטונים צורמים, השתקה ודיכוי – המניות צונחות.

לכן הנושא בו אנו דנים בפנים הוא קריטי. היכולת לחיות עם אישיות שונה במקום לדכא אישיות שונה היא המפתח לחיים מאושרים לאורך זמן.

ב. פרשת "משפטים" מורידה אותנו אל המציאות. אחרי המעמד הכביר של הר סיני ולפני הקמת המשכן, פרשת משפטים – הפרשה הח"י מתחילת התורה – מחברת אותנו אל החיים. התורה עוברת לעסוק ב"משפטי החיים" דבר יום ביומו: דיני כבוד העבד העברי והכנעני, שמירת הבהמות שלא יזיקו, אחריות השומר לחפצים שקיבל, ועוד דיני "משפטים" בסיסיים שבין אדם לחברו.

הפרשה עוסקת גם במצוות שמיטת הקרקע בשנת השמיטה. בהמשך לכך מזכירה את שלוש הרגלים שמציינים גם את מועדי ההצלחה החקלאית (חג האביב שהוא תחילת הבשלת התבואה, חג הקציר שהוא תחילת קציר החיטה ולקיטת פירות האילן, וחג האסיף המסיים את לקיטת הפירות) והתורה מחדשת שגם בשנת השמיטה מציינים את הרגלים החקלאיים. אחרי החגים מזכירה התורה את מצוות הביכורים, שזמנה הוא בין שבועות לסוכות, בכל עונת לקיטת פירות האילן.

בהמשך למצוות הביכורים, מופיעה מצווה חדשה שאינה קשורה לעניין:

1. שמות כג, יט: ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אימו.

שמות לד, כו: ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אימו.

דברים יד, כא: לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה ... לא תבשל גדי בחלב אמו

מה הקשר בין פרשת "משפטים" לאיסור בשר בחלב שהוא איסור רוחני? ובעיקר, מה הקשר בין הביכורים לבשר בחלב? השאלה חוזרת על עצמה בפרשת כי תשא, שם חוזרת התורה על איסור בשר בחלב בהמשך לביכורים? האיסור חוזר על עצמו בפעם השלישית בפרשת "ראה" ושם הוא מובא אכן במקומו המתאים, בתוך דיני מאכלות אסורות.

הרמב"ן מסביר בפשטות: כך הייתה הדרך לחגוג את הצלחת היבול. בעת העלאת הביכורים לירושלים היו מעלים גם את בכורות הבהמות הטהורות לכוהנים. ואז יתענגו העולים לחגוג את הצלחת היבול והבשר עם בישולו בחלב ולכן הזכיר איסורו עם הביכורים.

רמב"ן לד, כו: בעת ביכורי האדמה יביאו גם כל בכור בהמה הגדיים וטלאים [שהיו מוקדשים לכוהן],

ובעת ההיא יגדלו הגדיים ויהיה החלב .. והנה הבאים לחוג יתענגו לאכול הבכורות בכל המטעמים עם הכוהנים ולכן הזכיר איסורם עם הבכורים.

האברבנאל מעיד שחקר וכך היה המנהג בתקופתו אצל אומות העולם: לחגוג את הצלחת היבול עם תבשילי בשר בחלב והיה בזה גם מרכיב של עבודה זרה כתפילה להצלחת התבואה.

אברבנאל: זה היה ממעשה עובדי עבודה זרה... לבשל הגדיים בחלב בזמן אסיפת התבואות, לחשבם שבזה יתרצו לאלוהיהם וישלח ברכה במעשה ידיהם... עד היום זה דרכם במלכות ספרד, שיתקבצו כל הרועים שתי פעמים בשנה לעשות תקנות בעניני הרועים והצאן... ובזמן ההוא - הנה זאת חקרנוה כן היא - שזה מאכלם בשר וחלב, ובשר הגדיים הם היותר נבחרים אצלם בתבשיל הזה.

טעם מקורי נוסף³: יש מספרים שההגמון קרא למהר"ל מפראג ואמר שהוא תאב לדובדבנים באמצע החורף, כשאין זה זמן צמיחתם ושאל האם יש דרך לזרז את צמיחת העץ? המהר"ל קרא לגוי שניהל את שדות המלך והורה לו לבשל בשר בחלב (בכלי הגוי לצורך הגוי) ולשפוך על האילן. התבשיל זרז את צמיחת העץ והדובדבנים הבשילו. האגרונום המלכותי התפעל מהתגלית וכתב זאת בספריו.

פעם ישב רבי יהונתן אייבשיץ בבית הכיסא וקרא מספרי הגויים. הוא גילה את הסיפור ואמר שכעת מבין את הקשר בין הביכורים לאיסור בשר בחלב: לומר שאף אם תרצה לזכות למצוות הביכורים ולזרז את צמיחת העץ – אבל לא על ידי בשר בחלב. אכן הנצי"ב כותב כך בפשטות, שבשר בחלב הוא סוג של זבל דישון לצמיחת האדמה ולכן התורה מקשרת אותו עם דיני היבול.

³ https://beinenu.com/sites/default/files/alonim/836_18_84.pdf

העמק דבר: היו אומות העולם נוהגים לבשל בשר גדי בחלב אמו ולשפוך מעט-מעט על אדמת הארץ להשמיין השדות. והזהיר הכתוב ע"ז הסגולה שאסור בשר גדי בחלב אמו אפילו לצורך התבואה.

בספרי חסידות הכללית מובא טעם שלישי ומעניין שראוי לעיון והעמקה⁴:

שיח שרפי קודש שבועות אות יט: מובא במדרש שכאשר רצו המלאכים לקבל התורה ואמרו לקב"ה 'תנה הדרך על השמים', אמר להם הקב"ה: וכיצד אכלתם בשר בחלב אצל אברהם אבינו כשהגיע 'חמאה וחלב וכן הבקר?' לכן תינתן התורה לישראל. בזה מובן הקשר המיוחד בין איסור בשר בחלב לחג הביכורים שהוא חג מתן תורה, שבזכות איסור בשר בחלב קיבלנו התורה. במיוחד שבחג הביכורים אוכלים סעודה חלבית ובשרית ולכן צריך להיזהר במיוחד בבשר בחלב.

כאן עולה שאלה גדולה: הרי הכתוב מדייק שאברהם הגיש למלאכים "חמאה וחלב וכן הבקר" והיינו שהקפיד להגיש קודם חלב ואחר כך בשר, והמתנה בין חלב לבשר היא קצרה, ומנין לנו שהמלאכים אכלו בשר בחלב אצל אברהם? לקמן יתורצו הדברים באופן נפלא.

ניכנס לעצם איסור בשר בחלב:

2. פסחים מד,ב: בשר בחלב חידוש הוא.

הגמרא מגדירה את בשר בחלב כתעלומה נשגבה מבינתנו. מדובר באחד האיסורים שהכי משפיעים על חיינו: הוא מחייב שתי מערכות כלים נפרדות והפרדת הארוחות היומיות באמצעות ספירת שעות בין בשר לחלב ושני כיוורים – אבל האיסור מפתיע: חלב הוא מאכל כשר וחיוני לבריאות, בשר הוא מאכל כשר וחיוני לבריאות – ואילו התערובת הופכת אותם לשלילית. מה מונח כאן?

רבי פנחס בעל ההפלאה, מחדד יותר את החידוש הפלאי בבשר בחלב שאינו אפילו בשעטנז וכלאים:

פנים יפות שמות לד, יז: כלאיים ושעטנז הם חיבור שני מינים מתחילתם (שור וחמור, צמר ופשתים), אבל גדי בחלב אמו ששניהם באים מאם אחת, יקנטרו בהם יותר באיסור תערובתם.

למרות האיסור המחודש, התורה מחמירה בבשר בחלב יותר מאיסורים אחרים: האיסור נאמר בלשון "לא תבשל" ולכן **עצם הבישול** אסור ואפילו **ללא אכילה**. דבר זה אינו אפילו בבשר טרף: אין איסור לבשל בשר חזיר וגם אין איסור לבשלו עם בשר סוס. אבל עצם המפגש בין בשר בחלב גורם פיצוץ.

התורה חוזרת על כך שלוש פעמים ולמדו חז"ל שאסור לעשות כל שימוש בתערובת המבושלת: לא עצם הבישול, לא אכילת המבושל (ואפילו אם לא אתה בישלת), ואפילו לא הנאה מהתבשיל. לא למוכרו לגוי, לא לתת לו במתנה ואפילו לא לבעלי חיים, ואם ישרוף אותם אסור ליהנות מהאפר שיצא מהם. בנוסף, חז"ל אסרו כל עירוב בשר בחלב ואפילו לא על ידי בישול. והכול צריך ביאור.

רמב"ם מאכלות אסורות ט: בשר בחלב אסור לבשלו, ואסור לאוכלו מן התורה, ואסור בהנאה, וקוברין אותו ואפרו אסור כאפר כל הנקברין.

עוד נקודה צריכה ביאור: בשר בחלב הוא חלק משלושה איסורי תערובת בין מוצרים חיוביים שכל אחד לעצמו מותר: בשר בחלב, שעטנז וכלאיים. התורה אוסרת בכל רבדי הטבע. בעולם הדומם נאסר לתפור שעטנז צמר ופשתים⁵ וכן בשר בחלב. בעולם הצומח נאסר להרכיב כלאיים מצמחים שונים⁶, ובעולם החי נאסר לחבר בעלי חיים על ידי הרכבת זרעם או חרישה בשור וחמור יחדיו.

⁴ מובא בספר שיח שרפי קודש

⁵ המילה "שעטנז" היא צירוף של שלוש שלבי הכנת הבגד: "שוע" הוא סירוק והחלקת חומר הגלם ליצירת סיבים. "טווי" הוא צירוף הסיבים ליצירת חוטים ו"נוז" הוא שזירת החוטים לאריג.

חיבור שעטנז מצוי גם בימינו, בעיקר באזור הצווארון והכתפיים, שם מכניסים חוט פשתן שהוא יציב יותר מהצמר כדי לייצב ולהקשות את הבגד. בריכוזי הציבור החרדי יש מעבדות שעטנז שמוודאות את כשרות הבגד.

⁶ **הערה חשובה – איך מרכיבים אילנות בימינו:** הרכבה אסורה רק במיני אילנות שונים כמו אפרסק ושקד, אבל מותר להרכיב אילנות מאותה משפחה כמו תפוז וחושש. כמו כן מותרת **האבקה** של הצמחים על ידי הדבורים שמעבירים גנים מזה לזה, כיון שאין זה **דרך ההרכבה** שאסרה התורה.

ראו כאן: <http://www.yeshiva.org.il/midrash/1989>.

כאן מגלים עובדה תמוהה: האיסורים הללו אינם זהים. בעוד שבשר בחלב וכלאיים אסורים לגמרי, איסור שעטנז **מתבטל במקום מצווה**. כמה מבגדי הכהונה היו צריכים להיעשות מתערובת צמר ופשתים. למשל, האבנט שלבשו הכהנים על מותניהם היה שזור מארבעה חוטים: פשתן ועוד שלושה חוטי צמר צבועים בתכלת, ארגמן ותולעת שני. אולם ההיתר הוא רק בשעת עבודת המצווה, אבל מחוצה לה עליהם להסיר מיד את האבנט כמו בשאר בגדי חולין.

בדומה לזה לגבי ציצית, יתכן שיהיה בה שעטנז, כשהבגד עשוי מפשתן והחוט תכלת מצמר.

שמות לט, כט: ואת האבנט שש משזר [פשתן] ו[צמר צבוע בצבעי] תכלת וארגמן ותולעת שני מעשה רקם - **רמב"ם כלי המקדש ח:** בגדי כהונה מותר ליהנות בהן לפיכך לובשם ביום עבודתו ואפילו שלא בשעת עבודה **חוץ מן האבנט מפני שהוא שעטנז.**

התמיהה עולה:

ליקוטי שיחות כט/123: היות שכל איסורי התערובת נושאים אותו תוכן, למה נוצרו החילוקים הללו לגבי עבודת המקדש – ששעטנז הותר בעבודה, ואילו בשר בחלב וכלאיים אסורים אף למצווה?

באמת, מדברי הגמרא דלעיל משמע שבשר בחלב הוא "חידוש", חוק בלא טעם. בכל זאת לימדונו רבותינו כי כל שאפשר להבין, עלינו לחפש טעם עד כמה שידינו מגעת. הרבי ציין פעם דבר נפלא (ביאורי החומש שמות ב/קנו) שאיסור בשר וחלב מופיע בפרשת "**משפטים**", שהם מצוות שכליות והגיוניות ומכאן שיש בו פרטים אשר יכולים להיות מובנים בהגיון.

בשורות הבאות נתמקד בשתי גישות: גישת הרמב"ן על התורה ואחר כך נרחיב בגישת רבנו בחיי, שזוכה להעמקה ועושר רב בתורתו של הרבי (ראו בארוכה לקו"ש כט/122 ואילך).

ג. הרמב"ן מציג טעם פשוט לאיסור בשר בחלב (בלי קשר לאיסורי כלאיים): הדבר נועד לבלום את נטיית האכזריות שפושטת בנו. התורה באה ליצור הגנה סביב היתר השחיטה ולומר שאף שמותר לשחוט בעלי חיים – אסור להפוך להיות חיות טרף בעצמנו.

התורה מתירה לשחוט בעלי חיים (ראו בהערה⁷ בטעם הדברים). אולם טמונה סכנה חמורה: שנאבד את הרגישות ונהפוך להיות חיות טרף בעצמנו. המעבר בין שחיטה לאטימות הוא דק וקל לחצותו. *דוגמה הוא הסיפור הידוע עם רבי יהודה הנשיא: רבי ישב בחוץ ולמד ופתאום רץ עגל שחמק מהשוחט והצטנף תחת גלימתו כמתחנן הצילני. רבי דחה אותו ואמר: "לך כי לך נוצרת". נוצר רעש בשמים מה'אדישות' של רבי ונגזרו עליו ייסורים בכאבי שיניים. אחרי 13 שנים ראה את השפחה רצה אחרי חולדה להורגה וצעק בצעזוע: "ורחמיו על כל מעשיו". נוצר רעש בשמים והוסרו ממנו הייסורים.*

לכן יוצרת התורה מסכת הגנות סביב היתר אכילת בעלי חיים. ראשית, התורה מתירה רק שחיטה, משום שהיא צורת ההמתה המהירה ביותר ללא כאב (בניגוד לירייה וכיו"ב שיכולה לפצוע ולא להרוג מיד). כך מצווה לכסות את הדם אחרי השחיטה, ואחד הטעמים הוא כאילו להסתיר את מעשה השחיטה, להצניע ולטשטש אותו.

עוד הגבלה היא איסור בשר בחלב, שבו **רעה כפולה**: לשחוט את הבהמה ואחר כך לבשל את בשרה בחלב – שהוא נועד ביסודו **לתת חיים לבהמה**. להנות ממותה בתוך החלב שנועד להחיותה.

⁷ הארכנו בעבר בטעם שמובא בספר העיקרים ובתחילת קונטרס ומעין: כל הטבע בנוי בצורה כזו שכל נברא מתקיים מזה שתחתיו. האדם מתקיים מבעלי החיים שתחתיו, בעלי החיים (המוותרים באכילה) מתקיימים מהצומח שנמצא נמוך מהם, ואילו הצומח מתקיים מהדומם שתחתיו – המים והאדמה. גם אם נטען שהאדם אמור להיות צמחוני ולהתנזר מבעלי החיים, עדיין לא נצליח למצוא פתרון עבור החי שמוכרח להתקיים מהצומח ועבור הצומח שמוכרח להתקיים מהדומם.

כל הטבע נועד לעבור **שדרוג לרמה שמעליו**: הדומם מזין את הצומח ומתעלה בדרגה אחת. הצומח מזין את החי ומתעלה לרמת החי. החי מזין את המדבר ומתעלה לרמתו הרוחנית של האדם – וכמובן האדם עצמו מתמסר לשירות הקב"ה ומתעלה לחיבור עם האינסוף.

זאת הסיבה שהתורה מדגישה שלוש פעמים "לא תבשל גדי בחלב אמו". פשטות הציווי הוא שלא לבשל את הגדי בחלב האם וידועה השאלה מדוע מתמקדת התורה דווקא בגדי בחלב אמו ולא בכל בשר בכל חלב? במיוחד שקיבלו חז"ל במסורת כי התורה מתכוונת **לכל בשר בכל חלב**, בבשר בקר בחלב עיזים או בבשר כבש בחלב פרה⁸.

בפשטות כתבה כן, משום שדיבר הכתוב בהווה, כדרכה של התורה להציג את המקרה השגרתי. בשר גדי עיזים הוא רך ולכן קל לבשלו בחלב, משא"כ בשר בקר הוא קשה ונשרף בחלב. וגם הדרך המצויה בעבר להשיג חלב הייתה לגשת לאימו של הגדי שקרובה אליו ולחלוב אותה לשם הבישול.

אלם לפי דברי הרמב"ן, מקבלת הדגשת התורה משמעות מזעזעת: יסוד האיסור הוא "לא תבשל גדי בחלב אמו", משום שכאן מגיעה לשיא האכזריות כלפי הבעל חי. "גדי" הוא ולך רך שזקוק לאמו ו"חלב אמו" הוא הרכיב התזונתי שאמור להיות **מקור החיים**. כאן לוקחים את הגדי הרך, שוחטים אותו ואחר כך ניגשים לאימא שלו כדי לחלוב אותה ולבשל את בנה בחלב שלה - אטימות מחרידה. זה יסוד האיסור וכדי להרחיק מכל דבר **הדומה לכך**, נאסר גם בישול כל מיני הבשר בכל סוגי החלב⁹.

כך מספרים חסידים: קודם שהתגלה הבעש"ט הוא שימש שוחט ובודק בעיירה אחת. לאחר שעזב את המקום מינו שוחט אחר במקומו. אחד התושבים שלח את משרתו הנוכרי אל השוחט כדי לשחוט עוף ולהפתעתו חזר המשרת ובידו העוף החי. בעל-הבית שאל מדוע לא מסר את העוף לשחיטה? השיב המשרת: "השוחט הזה אינו כשר. כשישראלית (הבעש"ט) היה רוצה להשחית את הסכין, היה **מרטב את האבן בדמעותיו** ואילו השוחט החדש שופך מים מן הכד. האם לשוחט כזה אתן לשחוט?"!

3. רמב"ן דברים יד, כא: יאסור אותו כדי שלא נהיה עם אכזרי, שנחלוב החלב מהאם ונבשל בו הבן.

עד כאן הסבר לאיסור בשר בחלב כשלעצמו. אולם אנו רוצים להרחיב בגישה פנימית-חסידיית המוצאת קשר בין כל איסורי הכלאיים למיניהם: שעטנז, בשר בחלב, כלאי זרעים וכלאי בהמה. וגם נוכל להבין את מדרג החומרה בין האיסורים הללו עצמם.

ד. שעטנז ובשר בחלב משקפים קונפליקט העומד במרכז חיינו: ההתנגשות בין הרצון לאינדיבידואליות ובין השאיפה לשלום.

הקב"ה ברא את העולם בעשר ספירות, בעשר תכונות שונות ומנוגדות ואנו נקרעים באמצע. מצד אחד, כל אחד שואף לתרום את התכונה האישית המיוחדת אותו והוא בז וממעט לתכונה האחרת שקיימת אצל אחרים. מצד שני, באנו ממקור אחד ויחיד לבריאה ולכן בוער בנו הרצון להתעלות מעל הלאומים והעמים וההשקפות השונות ולייצר עולם מאוחד בגישה אחת.

כך כותב המהר"ל כי יסוד ושורש האהבה הוא הצורך להתמזג עם ההיפך מאתנו.

4. מהר"ל נתיבות עולם ב נתיב אהבת ה פרק א: בכל מקום שהדבר מתאווה אל דבר שהוא הפכו, הדבר הזה מפני שיושלם באותו הדבר ומכיון שיושלם בו נעשה עמו דבר אחד ומצד זה האהבה.

הקרע בא לידי ביטוי בבשר בחלב וצמר ופשתים: הם מייצגים את שתי התכונות הבסיסיות בטבע, שעומדות בבסיס כל החלטה: חסד וגבורה. להתקרב או להתרחק, לאהוב או להסתגר, לתת בלי חשבון או לתבוע חשבון ולהיות ראוי להשפעה.

⁸ כך מוכח מזה שאומרת התורה "לא תבשל גדי", אבל בכל מקום שמתכוונת לגדי עיזים אומרת "גדי עיזים", כמו אצל רבקה ויעקב "ואת עורות גדיי העיזים" ואצל יהודה ותמר "וישלח יהודה את גדי העיזים". להוסיף שכך מוכח אצל אברהם אבינו (ואכמ"ל): הפסוק מדגיש "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם", היינו שאברהם הקפיד לתת חלב לפני בשר, כהלכות בשר בחלב, כדי שלא יאלצו להמתין זמן רב אחרי הבשר. והנה היה מדובר שם בבשר בקר ולא גדי עיזים - ומוכח שהאיסור הוא בכל בשר.

⁹ רעיון דומה מובא גם לגבי איסור החרישה בשור וחמור יחדיו: גם זה משום אכזריות. שכן שור וחמור הולכים בקצב שונה ולכן הרתימה יחדיו גורמת צער לחמור.

החלב והצמר הם לבנים. הצבע הלבן מסמל רחבות ופתיחות, כשרוצים לתת רוחב לבית צובעים בלבן. החלב עצמו הוא נוזלי ונשפך שמסמל נתינה בלי חשבון. החלב נוסך רוגע ושלווה (עד כדי הירדמות). גם צמר הכבשה מסמל טוב ורוך. לעומתם, הבשר (בקר) הוא אדום, מוצק ומוגש חם. הצבע האדום מייצר לחץ וצפיפות והבשר עצמו גורם תאוה ותשוקה לפרוץ גבולות. בדומה לכך לגבי כלאי שור וחמור: החמור הוא רגוע ואדיש, בעוד שהשור הוא סמל הגבורות, הזעם והלהט.

המפגש הראשון בין הלבן והאדום התרחש אצל קין והבל והביא פיצוץ: הבל איש החסד הביא מצמר צאנו וקין איש הגבורות הביא מפשתן פרי אדמתו. המפגש התפוצץ ונגמר ברצח.

בהערה¹⁰ הובא ביטוי גשמי להתנגשות בין בשר וחלב.

אולם בני האדם אינם מוכנים לוותר על השאיפה לשלום. אנו שואפים לערבב בין המינים ולהביא שלווה לעולם. לעצור את המחלוקת וליצור עולם מאוחד כראוי לעולם שנברא מבורא אחד. הדרך לכך יכולה להיות אחת מהשתיים: "שעטנז" או "בשר בחלב". שעטנז פירושו לחבר בין הפכים מוחלטים, לקשור את החסד וגבורה לעגלה אחת ולתת לעגלה הוראה להתקדם. להכניס לקואליציה אחת את הלל ושמאי, בן גביר ויאיר גולן, (להבדיל) טראמפ וביידן ולצפות להוביל מהלך משותף.

פתרון אחר הוא "בשר בחלב": לבשל את שתי הגישות ביחד, כלומר, לדכא את שתייהן עד שתיווצר דעה שלישית שהיא לא זה ולא זה. "כלאיים" זה מיקס עוד יותר עמוק, חיבור ברמת הזרע והגנים שיוצר יצירה חדשה לגמרי.

התורה אוסרת את שני הפתרונות: לא לחבר בין הפכים קיצוניים – מה שיגרום למחלוקת קבועה, ולא להכחיש ולדכא את ההפכים – מה שיגרום ליצירה חדשה שהיא לא זה ולא זה. שכן **כוחנו בנבדלותנו**. כוחה של הבריאה היא ברבגוניות שלה, בגיוון שלה ובפערי הדעות והגישות שבה. לכל נברא יש מטרה ותפקיד בבריאה שאי אפשר לקחת ממנו. אנו צריכים את הרחמנים והקפדנים, את השאפתנים והרגועים. כל תכונה צריכה לעמוד במקומה ולתת את הטון שלה. אסור לקשור את הקטבים לעגלה אחת ולא לדכא אף אחת.

רק חריג אחד: שעטנז בעבודת המקדש. שעטנז הוא חיבור **חיצוני** ולא **מהותי** כבשר בחלב וכלאיים. רק מניחים את שני הקטבים זה ליד זה – ובין אנשים שבטלים לקב"ה ומוכנים ללמוד אחד מהשני, הם מאמינים שבכל דעה יש מעלה ומוכנים להקשיב ולהעשיר את עצמם – צריך להיות חיבור כזה.

המילה "שלום" היא מלשון "**השלמה**". כמו הרמוניה של תזמורת מקולות שונים ומנוגדים. השלום האידיאלי הוא בית כזה שנותן מקום למגוון הדעות. הבית מתנהל בדרך הפשרה, בה כל אחד מהצדדים הולך במקסימום לקראת רעהו וההחלטה היא שילוב שתי התכונות.

כלה אומרת לחתנה אחרי החתונה: "**מהיום אין אני ואין אתה, יש אנחנו**". אחרי שבוע שואלים את החתן מה נשמע? "**אנחנו מרגישה מצוין...**"

אי אפשר להושיב את שמאי והלל באותה ישיבה, כל אחד צריך להקים את "**בית הלל**" ו"**בית שמאי**" ולשגשג בתורה לפי הבנתו, אבל האידיאל הוא לשבת יחד ולהעשיר מההבנה של הזולת. יהודים לא חוששים ממחלוקת, ארון הספרים היהודי הוא הגדול בעולם (יחסית לגודלנו באוכלוסיה) בגלל מוסד המחלוקת וה"חברותא", בה שתי דעות הפוכות נפגשות לשיחה משותפת וחותרות לעומק האמת¹¹.

¹⁰ יש אומרים שאכילת בשר וחלב היא גם בעיה בריאותית, כתוצאה מהתנגשות בין הבשר לחלב. בשר מכיל ברזל וזקוק למיצי החומצה בקיבה כדי להתעכל, ואילו חלב יש בו חומרים סותרים חומצה המפריעים לבשר להתעכל. לכן מי שלוקח כדורי ברזל, מומלץ שלא לקחת אותם עם מוצרי חלב, כי החלב מפריע להם להתעכל בקיבה. עוד אומרים שהבשר נותן ברזל ואילו החלב נותן סידן, וכאשר אוכלים אותם יחד, הם מפריעים אחד לשני ולא מקבלים לא ברזל ולא סידן.

¹¹ דוגמה: הגמרא אומרת (סנהדרין קז): "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת". מלאכת החינוך חייבת להיות משולבת גם מגבולות וגם מקרבה ואי אפשר לוותר על אף אחת מהן. הגמרא ממשיכה במילים קשות: "ולא כיהושע בן פרחיה שדחאו לאותו האיש בשתי ידיים [שנקט רק בקו של דחייה]". במשך דורות הייתה הגמרא חסרה ולא היה ברור מיהו "אותו האיש" שנדחה בשתי ידיים. אולם בדורות האחרונים, שנחלש כוחה של הכנסייה ובוטלה הצנזורה על הדפסת הספרות היהודית, הודפס קובץ "חסרונות

תורת שמואל (הרבי המהר"ש מלובאוויטש) תרל"ד עמוד ל-לא: צמר ופשתים הם שני הפכים, כי צמר הוא בחינת הבל, כמ"ש והבל הביא מבכורות צאנו וצאן הוא בחינת צמר, ופשתים הוא בחינת קין כמ"ש ויבא קין מפרי האדמה ודרשו רז"ל אלו זרעוני פשתן ... והנה הבל הוא בחינת חסדים וקין הוא בחינת גבורה כי קין הוא מארי דרגזנותא ... ועל כן אסור לחבר אותם יחד כי הם ב' הפכים [כמו שקרה פיצוץ בין קין להבל] ... ובזה יובן ג"כ ענין איסור בשר בחלב, לפי שחלב הוא בחינת חסדים ובשר בחינת גבורות כי בשר הוא אדום בחינת גבורות ... וחסד וגבורות אינם יכולים להתחבר ביחד.

תוכן מליקוטי שיחות כט/125 ואילך: כשמחברים דברים הופכיים ייתכנו שתי תוצאות הפכיות: ביטול הציורים ההפכיים ויצירת מציאות חדשה ומשונה, או שכל אחד נותר בתוקפו ואז נוצרת פלוגתא. בכלאי בהמה וקרקע שמטרתם להוליד מינים זרים משונים בתולדותם, **מתבטלים** שני המקוריים הנפרדים ונהיה היפך רצון הבורא, שברא אותם כמינים נפרדים שלכל אחד יש גדרים ותפקידים אחרים. ואילו בשעטנז שהצמר ופשתים נותרים במציאותם, נהיה תוצאה הופכית של **פירוד ומחלוקת**. ההיתר היחיד הוא בכלאיים בציצית ובעבודת המקדש, משום שבעבודת מצווה וקדושה, הערבוב אינו יוצר מחלוקת, אלא אדרבה, 'עושה שלום במרומיו' וידוע הביאור שמיכאל שר של מים ובבריא שר של אש עומדים לפני הקב"ה ביחד ואינם מכבים זה את זה.

סיפור מדויק: בעל ואישה כועסים ומרירים התייצבו לפני המגיד מקו'ניץ. הגבר התלונן: "אשתי מכינה פשטידה (קוגל) טעימה לשבת, אני אוהב את הפשטידה וכל השבוע מייחל לה, אבל אשתי מענה אותי. היא מתעקשת להגיש קודם את הדגים, אחר-כך את המרק, ואז עוף ותפוחי אדמה, ורק כשבטני מלאה ואינני מסוגל להוסיף נגיסה - היא מביאה את הפשטידה!". האישה השיבה: "ככה הייתה עושה אמי המנוחה עליה השלום, שהייתה מגישה את הפשטידה רק בסיום הסעודה ואינני יוכל להפר את מנהגה של אימא".

המגיד הציע להכין שתי פשטידות: אחת יאכלו מיד לאחר הקידוש כרצון הבעל, והאחרת תוגש בסוף הסעודה כמנהג האישה. בני הזוג יצאו שמחים ומרוצים, וחסידי מספרים כי מאותו היום היו מגישים על שולחנו של המגיד שתי פשטידות: אחת כרגיל עם הבשר בסוף הסעודה, ועוד אחת ראשונה אחרי הקידוש. את הפשטידה הראשונה היו מכנים בשם "קוגל של שלום בית".

בהמשך למהלך הזה, מבוארת בספרים נקודה נפלאה. הלכה ידועה בהלכות בשר בחלב שאחרי בשר צריך להמתין שש שעות¹², ואחרי חלב מספיקה המתנה קלה (חצי שעה או שעה למנהג הקהילות).

ההסבר הפשוט הוא, שטעם שומן הבשר נותר בפה זמן רב, משא"כ טעם החלב חולף מהר. או שהבשר קשה ונותר בין השיניים משא"כ חלב רך ומסתלק מהפה.

אולם הבן איש חי ולפניו בספרי החסידות מובא הסבר מעניין (בן איש חי שנה שניה בהעלותך): "כתב הרב המקובל ששון מרדכי ז"ל, ונראה שאם אכל חלב תחילה, שהוא החסד נכנס תחילה, יוכל לאכול אחריו בשר קודם עיכול דתתאה גבר, והחסד כופה את הדין הבא אחריו. מה שאין כן אם אכל בשר

הש"ס" שהוא לקט האמרות שהוטמנו מחמת הצנזורה. מובאת שם תוספת מדהימה: "ולא כיהושע בן פרחיה שדחפו לישו הנוצרי בשתי ידיים".

זה היה המעשה בסוף ימי בית שני: המלך ינאי תמך בצדוקים והרג בחכמי ישראל. יהושע בן פרחיה, נשיא הסנהדרין, נאלץ להימלט לשנים ארוכות לאלכסנדריה במצרים, עד שרעיית המלך, שלומית אלכסנדרה, שכנעה את בעלה לאפשר ליהושע הנשיא לשוב לירושלים. תלמיד אחד היה נאמן לו ושהה עמו את כל תקופת הגלות במצרים. בדרכם חזרה מהגלות, עצרו בפונדק דרכים ובעלת האכסניה נהגה עמם ברחבות וטוב עין. יהושע בן פרחיה אמר בהתפעלות: "כמה נאה אכסניה זו". התלמיד הבין את הדברים כפשוטם והגיב: "הרי עיניה מכוערות". יהושע הזדעזע מנמיכות הערך של תלמידו ודחה אותו. התלמיד בא שוב ושוב וביקש את סליחתו, אבל יהושע דחה אותו בתוקף ובזעזוע. במר ייאוש, הלך התלמיד וזקף לבנה לעבודה זרה והנה מגלה הגמרא כי אותו תלמיד הוא-הוא אותו האיש הנוצרי, שגרם לכל הצרות וההשמדות במשך השנים. אולי הסבל היה נחסך בזכות יכולת השילוב בין הגבורה והחסד וההבנה שהאמת היא הרמוניה של הכוחות הנפלאים שברא הקב"ה בעולמו.

¹²שש שעות: הגמרא מספרת (חולין קה) על אחד האמוראים שלא היה אוכל חלב אחרי בשר באותה סעודה אלא רק **בסעודה הבאה**. הרמב"ם מפרש (מאכלות אסורות ז, כז) שהכוונה היא "**כמו שש שעות**". שכן אדם ער כ-17-18 שעות ואוכל שלוש ארוחות ביום ולכן בין סעודה לסעודה יש "כשש שעות".

תחלה שנכנסו הגבורות והדינין תחילה, אסור לאכול אחריהם חלב כדי שלא יתגברו הדינין, אלא ימתין עד שיתעכל הבשר שהוא אחר שש שעות, ויתבטל כח הדינין ואז מותר לאכול חלב".

פירוש: ההלכה היא, ש"תתאה גבר". כאשר איסור נופל על איסור, התחתון כובש את העליון וגובר אותו. למשל, כאשר איסור חם נופל על היתר קר, ההיתר הקר לא נאסר (רק קליפתו), משום שהתחתון דוחה את העליון וגובר עליו. לכן כאשר אוכל קודם חלב ואחר כך בשר, החלב נמצא תחתון בקיבה וכאשר אוכל בשר – החסד גובר על הגבורה ומכריע אותה. אולם כאשר אוכל קודם בשר ואחר כך חלב, הבשר הוא התחתון וגובר על החסד ומכניע אותו. לכן אסור לאכול חלב עד משך זמן, כדי שהגבורות לא ינצחו את החסדים.

בכך מבארים בספרי חסידות הסבר מבריק לטענת הקב"ה נגד המלאכים¹³: הובא לעיל שהמלאכים אכלו חלב ואחר כך בשר. אמר להם הקב"ה: אתם התרתם את זה לעצמכם, מפני שתתאה גבר. אבל זה טעם לתת התורה למטה, שהרי העולם הזה הוא התחתון והוא הגובר והמכריע על העולם העליון. אתם לא יכולים לטעון מצד אחד "תנה הודך על השמים" ומצד שני לסבור שתתאה גבר...]

הנה הלקח רב החוכמה של ספר החינוך:

ספר החינוך מצוה תקנ: כל חכם לב יקח מוסר, שלא למנות שני אנשים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם, כמו צדיק ורשע, נקלה ונכבד. שאם הקפידה התורה על הצער לבעלי חיים שאינם בני שכל, כל שכן בבני אדם שיש להם נפש משכלת לדעת יוצרם.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**

¹³ ראיתי פעם מקור שציטט את זה בשם רבינו הזקן, אבל למעשה זה מובא בכתבי חסידות רבים, ועכשיו ראיתי בספר "קב חיים" סימן מח בשם שר שלום מבעלז.